I

Це було так несподівано, що Софі здригнулась: за прозорою стіною Операторської рухались страхітливі потвори. Відсахнулась, притуливши руки до грудей, але одразу ж полегшено зітхнула: стіни ж із найміцнішого стеліту! Потвори йшли тлумом, хилитаючи чудернацькими головами, тягнучи зубчасті хвости; деякі безхвості, а інші, здається, безголові, хоча, як може функціонувати організм без голови? Коли страховиддя зникли з очей, тільки тоді Софі подумала: а де вони взялися тут, на космічному кораблі? Не синтезувалися ж із вакууму? І во-на, Старша операторка Допоміжного екіпажу, нічого про це не знає, анічогісінько!

Підійшла до панелі зв’язку, натиснула одну з численних кнопок. "Уїлфул, певне, знає, — подумала. — По його ж борту… Але чому він сам не інформує? Дивно…"

На молочному тлі екрана з’явилась гола, як бубон, голова Уїлфула.

— Що сталось? — запитала Софі.— Чому не інформуєш про свій бортовий пост?

— Нічого не сталося.

— А потвори?

— Потвори? — перепитав юнак. — Пройшли на Озерну палубу. І я зараз до них приєднаюся.

— Ти… до них… — здивувалась Софі. — Що відбувається?

— Приїжджай на Озерну — дізнаєшся. Я буду там!

Екран посірів, потьмянів і згас — наче на Софі дивилося велике сліпе око. Вимкнувся! Безпрецедентний випадок…

Софі трохи постояла, розмірковуючи, потім окинула оком осцилографи й вийшла з операторської.

"Що це з ним сталося? — думала, зійшовши на зовнішній ескалатор, який рухався з найбільшою швидкістю. — Дивно… Був такий пунктуальний, старанний, а це кидає пост!"

Крізь прозорий купол, який звідси, знизу, здається лише рискою, тонкою лінією, що відділяє чорноту ко-смосу від оцієї теплої, пройнятої світлом атмосфери, видно розсипища далеких сонць, волокна туманностей. Якщо дивитися на них, то ніякого руху не помітиш. Софі на мить здалося, що й ескалатор стоїть і їхній гігант-ський корабель непорушно завис у просторі. Але ноги відчували вібрацію, а відірвавши погляд від зірок, вона побачила, як мимо пропливають надпалубні будови — прозорі призми оранжерей, круглі бункери, куби майс-терень, складів, естакади, переплетіння ажурних форм. І враз її охопило відчуття руху — прекрасне відчуття, що єднає тебе з Всесвітом.

II

Березовий гай біля озера повнився гамором. Звучала вересклива музика, яку часом заглушували ще вере-скливіші голоси юнацького збіговиська. Хлопці купчилися невеликими гуртами, про щось енергійно спереча-лись; деякі бавилися в воді, а інші лежали на піску під кварцовим сяйвом. Тут і там валялися потворні голови й хвости. "Муляжі… — подумала Софі. — Он воно що… Та тут, мабуть, увесь Допоміжний екіпаж… Вони все покидали й розважаються! Що за поведінка?"

Уїлфул одразу помітив її й рушив навстріч, легко ступаючи по жовтому піску. Був роздягнений, як і всі, розмахував руками і гукав ще здаля:

— Іди, іди! Приєднуйся до нас!

Софі зупинилася там, де густа, як щітка, зелена трава перепинила шлях піску.

— Ну, чого ти? — вигукнув Уїлфул. — Відкинь усякі вагання й радій разом з нами!

— А з якого це приводу ви так радієте?

— Ось дізнаєшся, то теж пристанеш до нас. Ходімо, я поінформую тебе.

— Кажи, — холодно промовила Софі, не рушаючи з місця.

— Ти знаєш, що таке карнавал? — запитав Уїлфул, все ще не облишаючи грайливого тону. — Чула та-кий термін?

Софі мовчала — напружувала пам’ять і ніяк не могла пригадати.

— Ну от, — сказав юнак, — слабо вивчала історію Землі чи, може, блоки пам’яті підводять. А ми оце натрапили на таке явище, переглядаючи стародавню кінохроніку. Це дуже оригінально — карнавал! Певного дня люди надягали на себе маски, кумедні костюми й з піснями, танцями ходили по вулицях. Весело! Гарно!

Здивування не зникло з очей Софі.

— Мало чого не було в нетрях земних століть, — обізвалася лагідно. — А який стосунок це має до нас… до нашого "Кентавра"?

— Безпосередній. Ми створюємо Товариство друзів карнавалу — ДеКа. Обов’язки нам набридли остато-чно. Роки, десятиліття, століття — одне й те ж, одне й те ж. Та ти й по собі знаєш, невтомна Операторко! Ну от протягом якого часу ти виконуєш ці свої обов’язки?

— Понад п’ятсот земних років.

— Епоха! Вічність! — вигукнув юнак. — Пора кидати.

— Як ти можеш так мислити? — скинула на нього поглядом Софі. — Саме тому й не можна покинути.

— Може, я не точно сформулював свою думку… Я хотів сказати, що свої завдання ми вже давно виконали і тепер маємо всі підстави…

— Ніяких підстав! — перебила Софі. — Наше завдання — увесь час забезпечувати рух "Кентавра".

— А хіба ми не забезпечили? Енергоблоки працюють у заданому режимі, біосфера… Поглянь, яка досконалість! — Уїлфул зробив паузу, ніби даючи можливість окинути зором голубу гладінь води, біло-зелений гай. — Між іншим, а ти замислювалась над тим, куди й чого прямує "Кентавр"? Ми в польоті вже півтисячі земних років — і що змінилося в космосі? Анічогісінько. Силові поля характеризуються тими самими величинами. А далекі зорі так і лишаються далекими.

— Вони, може, ще й подаленіли внаслідок розбігання, для нас це не має значення.

— Згоден, Софі. Всі ті зорі, далекі світи — чистісінькі абстракції, і нам вони ні до чого. Для нас має зна-чення наше життя й тільки наше життя.

— Життя без мети? Без відкриттів?

— Ти ще зрозумієш, Софі, ще відчуєш…

— Я вже зрозуміла: на нас насувається небезпека, бо "Кентавр" полишений на самого себе.

— А Земля, якої вже давно не видно й не чути, хіба не полишена сама на себе?

— Порівняв… Земля — планета великих ресурсів, довговічних систем кругообігу матерії. А наш "Кентавр" — тільки космічний корабель.

— Він давно став для нас планетою, — уперто провадив далі Уїлфул. — Хай маленька, але планета.

— Яка потребує, щоб кожен з нас пильно виконував свої обов’язки, — додала Софі… — Ми ж мусимо звітувати Головному екіпажеві.

— До того моменту така величезна відстань, що її можна вважати безконечною, — заперечив юнак.

— Усе має кінець, навіть оця ваша… аномалія. — Софі окинула поглядом гамірливий пляж і твердо ска-зала: — Я вимагаю…

— Навіщо такі крайнощі? — перебив її Уїлфул. — Адже нічого не сталося — автоматика підтримує нормальну роботу всіх систем життєзабезпечення корабля. Що ж тобі ще треба?

— Мені треба, щоб ви всі згадали перший пункт Розпорядку роботи Допоміжного екіпажу. А там недвозначно сказано, що залишати свій пост…

— Знаємо, знаємо. У нас блоки пам’яті ще працюють. — Уїлфул раптом звернувся до своїх товаришів на ультракоротких хвилях: — Усі до мене! Старша операторка вимагає, щоб ми негайно розійшлися по своїх постах…

Гульбище враз ущухло. Натовп тісним колом оточив Софі. Хтось вигукнув:

— Може, вона не знає про карнавал?

— Я розповів, — сказав Уїлфул. — Але Софі дотримується іншої думки.

Він говорив начебто так, як і належить дисциплінованому членові Допоміжного екіпажу, але водночас надавав своїй інформації такого емоційного забарвлення, що суть її набирала протилежного значення. Софі слухала з усе наростаючим потенціалом тривоги. Йшлося до того, що ці фанатики карнавалу можуть наважитись на такі дії…

— Головний екіпаж, якщо вірити хроніці, більше п’ятисот років перебуває в камерах анабіозу, — провадив далі Уїлфул. — І хіба не ми забезпечуємо постійний режим роботи кріогенного устаткування? Хіба ці обо-в’язки не поглинають нашої життєвої енергії? А ми ж ніколи навіть не бачили цього екіпажу і могли б подумати, що це уявна величина, яка зовсім не впливає на ті процеси, що мають місце на "Кентаврі".

"Он куди він хилить, — промайнула думка в Софі. — Ентропія системи зростає…" Уявила автономний енергоблок у центрі корабля, а навколо нього, наче бджолині соти, герметично закриті камери анабіозу. Якщо вимкнути батарею трансформаторів…

— Я пропоную негайно стати до виконання своїх обов’язків! — перервала Софі розбалакування Уїлфула. — Згідно з першим пунктом…

Її заглушили вигуки:

— Карнавал!

— Карнавал!

— Маску!

— Надіньте на неї маску!

— Приєднуйся до нас! — ледве не оглушив її Уїлфул. — Це ж так весело, так цікаво!

Софі вловлювала ситуацію і слухом, і зором, і ще якимось, може, тільки їй притаманним чуттям. "Якщо вони накинуть на мене маску… Це ж ізоляція… Вирватись, вирватись! Швидше до Операторської!"

Але як прорватись крізь оцей натовп дужих, спритних тіл? Софі відчула таке напруження, що аж у голові задзвеніло. Мозок лихоманило — імпульси закружляли в шаленому вихорі, пам’ять видавала інформацію безладно, і годі було розібратися в цьому хаосі. А вирішували секунди! Хаос, хаос… А чому, власне…

— Увага! — піднесла руку Софі. Голос її звучав так владно, що всі зупинилися. — От я щойно подумала: наш мозок вивчив багато складних структур і процесів, а себе ще й досі не осмислив. Виходить, мозок змушений знайомитись із самим собою, вивчати самого себе так само, як і сторонні об’єкти. А мусив би, здається, просто знати про себе все, і то з самого моменту виникнення. Чи це не парадокс? Подумайте. А я тим часом обміркую вашу… карнавальну проблему.

Вона вийшла з натовпу і розміреним кроком, зовсім не поспішаючи, подалася до ескалатора. Все-таки її мозок знайшов правильне рішення! Софі вже давно славилась умінням винаходити, формулювати

парадокси — а що ж є цікавіше для інтелекту, як не ці наукові загадки? От і нехай подумають… А вона теж подумає, в якому напрямку і як їй діяти.

III

Діставшись до Центральної операторської, Софі негайно пустила в дію аварійне управління. Доторк до червоної кнопки — і доступ до обхідної галереї, яка оточує камери анабіозу, було перекрито. Надміцні стелітові щити перегородили обидва тунелі, що з’єднують серцевину "Кентавра" з численними палубами. Тепер Головному екіпажеві ніщо не загрожує — зореплавці лежатимуть у своїх камерах, аж поки не пролунає музика Пробудження.

Приємне відчуття виконаного обов’язку охопило Софі, хоча тривога ще не зникла. Навіть не сівши у своє крісло, Старша операторка пильним поглядом окинула екрани осцилографів, панель великого, на всю стіну, пульта: все нормально, всі вузли працюють у заданому режимі. Сіла, обіпершись руками об підлокітники, і тільки тепер відчула, як спадає напруга останньої години. Можна було спокійно проаналізувати ситуацію.

Приєднавшись до електронної пам’яті корабля, Софі дізналася все про карнавал. Сміховинність цього явища вразила її. Отже, причина не в самій ідеї карнавалу… Чому ж поведінка Допоміжного екіпажу змінилася на гірше? Чого тепер можна від них чекати? Певний час автоматика працюватиме й без їхнього нагляду, але ж не безконечно. Контроль, профілактика, ремонт — усе це мусить відбуватися за чітким графіком, інакше "Кен-таврові" загрожуватиме небезпека.

"Кентавр" — планета, — міркувала Софі. — Та Уїлфул не бере до уваги того, що це небесне тіло штучне. Спроектоване й виготовлене Людьми Землі".

Земля… Софі часто милується панорамою, знятою з борту "Кентавра", коли ще його монтували в космо-сі. Дивовижна планета! Білі сувої хмар, сліпучі свічада океанів, зелені материки… Рідкісний витвір природи! І Земля послала в політ "Кентавр" до найближчої планетної системи, хоч життя людини не вистачить, щоб діста-тися до неї. Тому й летять вони в камерах… І хто б міг передбачити те, що сталося? Навіть Великий Мозок не-спроможний на такий прогноз.

Великий Мозок— ось із ким треба порадитись!

Софі одразу почала готувати перфострічку для аналізу ситуації. Сіла біля приймального пристрою, і па-льці її швидко забігали по клавішах. Символами двійкової системи передавала все, що стосується Допоміжного екіпажу: кількість, вік, інтелектуальний індекс, обов’язки, праця, перепочинок і т.д. Але, мабуть, характеристик цих було замало, щоб визначити лінію колективної поведінки, бо відповідь Великого Мозку не порадувала Со-фі. "Функціональні зміни якісних величин характеризуються великим значенням елементу невизначеності. То-чне передбачення майбутнього стану ансамблю виключається. Тенденція до порушення рівноваги. Треба ско-ротити екіпаж".

Скоротити екіпаж, тобто частину його, і, певне, досить значну, викреслити з життя — хіба це в компете-нції Софі?

Вистукала на клавішах:

— Порада твоя, може, й розумна, але нездійсненна.

— Чому? — відповів Великий Мозок. — Це не перевищує твоїх можливостей.

— Можливостей — так. А права перевищує. Таку операцію може провести лише Головний екіпаж. Про-шу дати інший варіант.

Великий Мозок одразу ж видав стрічку з лаконічним текстом:

— Шахова гра.

Софі підвелася й пройшла до свого крісла біля пульта керування. Замислилась. Гра в шахи — невже в цьому вихід? А чи це не заміна однієї аномалії іншою? Хоча… На Землі шахи вважають невичерпними. Цього заняття вистачить не те що на весь політ "Кентавра", а на час існування Галактики. Що ж, треба спробувати…

Звернулася до всього складу Допоміжного екіпажу на ультракоротких хвилях:

— Увага! Слухайте Центральну операторську! Оголошую шаховий турнір. Кожен з вас може стати чем-піоном "Кентавра"…

IV

Великий Мозок правильно зміркував: ніякі карнавальні витівки не встоять супроти шахового магнетиз-му. Хвиля карнавалів почала поступово спадати і нарешті знизилась до нуля. Увесь Допоміжний екіпаж взявся за шахи. А через те, що Софі встановила суворий регламент змагань: на це відводився вільний від роботи час, — то діяльність Допоміжного екіпажу ввійшла в нормальне русло. Відновили роботу обсерваторії, запрацювали радарні станції, численні лабораторії й служби. До електронної пам’яті надійшла нова інформація про актив-ність ядра Галактики.

Але… Минуло п’ятдесят років, а чемпіона "Кентавра" так і не вдалося виявити. Усі мали однакову кількість очок! А ще через п’ятдесят років наполегливих, але безплідних змагань Уїлфул сказав Софії:

— Шахи зайшли в глухий кут, вичерпались, померли нічийною смертю.

Півочкові результати кожної зустрічі протягом століття стривожили Софі. А торжествуючий тон, яким Уїлфул говорив до неї з екрана, ще більш посилював її побоювання.

— Але ж Великий Мозок твердить: шахи невичерпні!

— Певне, він має інформацію тисячолітньої давності. Там, на Землі, може, й невичерпні… були. А ми довели турнірною практикою. Ти ж не можеш заперечувати очевидних фактів?

Софі помовчала, міркуючи над відповіддю. Факти, звичайно, відкидати не можна, але… спочатку треба впевнитись, що це справді факти.

— Можливо, ти маєш рацію, Уїлфуле, але я хочу перевірити. Я включаюсь у турнір.

— Безнадійний захід. Краще вступай до нашого нового товариства "Друзі археології".

— Хочете вивчати стародавню земну науку?

— Ми вже її засвоїли. Тепер на черзі практичне застосування.

Софі аж пересмикнуло: що вони надумали? А Уїлфул спокійно продовжував:

— Плануємо розкопки в себе на "Кентаврі". Це ж дуже цікаво! Спроектуємо роботів спеціального при-значення…

— Це також порушення Розпорядку. Наш обов’язок…

— Уперта, незгідлива Софі, — лагідно перебив її Уїлфул, — ти знову за своє.

— Бо для мене обов’язок — над усе. Це — аналог повноти нашого життя.

— А ми хочемо вибратись із вакууму нудоти, одноманітності.

— Але я таки хочу зіграти. І доведу вам…

— Побачимо.

Уїлфул знизав могутніми плечима, і навіть голова його блищала, як здалося Софі, іронічним полиском. Він не знав, що Старша операторка хоче виграти час, і тільки час. А вона не знала, що намірилась перестрибнути прірву двома стрибками.

V

Софі, як і її суперники, грала в шахи по пам’яті. Сидячи в своєму операторському кріслі, за допомогою телевізійної системи передавала ходи на екран Шахового клубу. Коли Уїлфул в обох партіях домігся нічиєї, вона довго аналізувала хід боротьби, намагаючись виявити свої промахи. Ще й ще відновлювала партії, обмірковувала ходи — все було суворо логічно! Там, де вона хотіла зробити прорив, з’являвся захисний щит, ку-ди б вона не кинулась, усюди був захисний мур. Сірий, непробивний, непорушний. Невже справді тупик?

Софі намагалася вивести гру на простір, де можуть виникати несподівані ситуації, але в кожній партії на неї все-таки чигала нічия. Жодної перемоги!

Уїлфул торжествував:

— Тепер переконалася?

Софі запропонувала ввести додаткові правила гри і повторити турнір, щоб таки виявити чемпіона. Було прийнято "цілком природне право" пішаків іти не тільки вперед, а й назад. Вважалося, що повторення ходів, окрім вічного шаха, не дає нічиєї. Дозволялася рокіровка, якщо король, походивши, повернувся на своє місце.

Турнір переграли за новими правилами, і знову кожен добився нічиєї! Софі теж не мала жодного виграшу…

Допоміжний екіпаж остаточно зневірився в шахах і облишив гру. А водночас і всяку корисну діяльність.

Софі металась в Операторській, як у клітці. Передбачала: насувається катастрофа, а як запобігти їй, не знала.

Переговори з Уїлфулом нічого не дали. Він дотримувався якоїсь, на думку Софі, нелогічної логіки, і пе-реконати його відновити статус-кво не було ніякої змоги. Мабуть, в його думаючому апараті сталися незворотні зміни.

Події на "Кентаврі" невблаганно рухалися до тієї точки, коли Софі змушена буде вдатися до крайнього заходу: ввімкнути сигнал пробудження Головного екіпажу.

Хитрий Уїлфул поводив себе так, наче нічого й не сталося, але хіба можна обманути чутливість Софі? Кожного разу, коли погляди їхні зустрічалися, Старша операторка відчувала його нещирість, підступність. Він, без сумніву, знав, що Софі розкусила його, але продовжував гру. Про його наміри Софі нічого певного не знала, та була насторожі. І ось Уїлфул зробив хід конем.

— Саме час провести перевірку сигналізації, — якось сказав він, дивлячись на Софі з екрана. Ще й пояснив: — Згідно з Розпорядком.

— Це добре, що ти згадав про Розпорядок, — не без іронії обізвалась Софі. — І саме про сигналізацію… Гаразд, я зроблю перевірку.

Уїлфул стрельнув на неї злісним поглядом і одразу вимкнувся.

Софі відчула самотність. Байдужим поглядом окинула панелі, екрани осцилографів, і на якусь мить усе де здалося їй незначним і… безглуздим. Але то була тільки миттєва тінь. У неї є мета, і життя її сповнене висо-кого сенсу!

Невдовзі мала відверту розмову з Уїлфулом.

— Чого ти зрештою добиваєшся? — спитала, дивлячись йому в вічі.

— Приєднуйся до нас, — в голосі Уїлфула чулися удавано-щирі нотки. — Ти ж замкнулася в операторській, і тільки електроніка з’єднує тебе з "Кентавром". А колись ми розмовляли безпосередньо, не з екранів.

— Ти забув, що всі ми відповідаємо перед Головним екіпажем.

— Викинь цю думку з пам’яті, Софі, і нехай ніщо не сковує твоїх дій.

— Це був би злочин. Головний екіпаж…

— Головний екіпаж… — повторив Уїлфул, і губи йому скривила саркастична посмішка. — Ти його ба-чила?

— Що ж з того, що не бачила? Попереднє покоління допоміжників передало нам цю естафету…

— Казка, міф, вигадки, які заважають нам жити. От проведемо археологічні дослідження, й ти перекона-єшся сама.

— Ніяких досліджень! — вигукнула Софі. — Як тільки ви спробуєте проникнути до анабіозного сектора, я одразу ввімкну сигнал Пробудження!

— То сигнал в нікуди і ні до кого. Хіба його злякаються роботи з лазерними різаками?

— Стережись, Уїлфуле! Ти занадто далеко зайшов!

— Шкода, що тебе ніщо не цікавить, навіть археологія.

— Я попередила.

Рішучим жестом Софі вимкнула екран. Хай Уїлфул затямить, що рішучості їй не позичати.

Сподівалась, він вгамується. Але…

Загримотіло, застугоніло, наче "Кентавр" застогнав од болю. З обхідної галереї зазмііївся зеленкуватий, ядучий дим…

Старша операторка вмить оцінила ситуацію. Вона мусить діяти рішуче, інакше — катастрофа.

VI

Задимлену атмосферу "Кентавра" пронизали гучні акорди. Суворі, урочисті звуки виривалися з надр корабля, кружляли над його бортами й палубами, то припадаючи до них, то підносячись угору. Ніби птиці — про-вісники бурі.

Уїлфул зупинив роботів і розгублено поглядав на своїх товаришів, що юрмилися біля люків обхідної га-лереї. А простір повнився й повнився музикою, і здавалось, що їй не буде кінця. "Що ж це виходить? — стривожився Уїлфул. — Лякає? Чи й справді..." А музика пронизувала його всього, викликаючи якесь непевне передчуття, тривогу. Те саме діялося й з його товаришами. Такі веселі, безпечні й зухвалі до цього, зараз вони стояли знічені, настрашені хтозна-чим.

Музика Пробудження гриміла й гриміла. Здавалось, вона проривається крізь непроникний купол і спов-нює собою космос.

Допоміжний екіпаж слухав ту музику в заціпенінні, яке раптово скувало рухи, страхом наповнило очі. В голові Уїлфула кружляла одна думка: "Почекаємо... побачимо... — Він аж головою труснув, але ці двоє слів струмували по замкнутому колу: — Почекаємо... побачимо..."

І вже уявляв, як розходяться стелітові щити і в тунель вступають один за одним дужі красиві велетні — Головний екіпаж...

Та минав час, а нікого не було.

Музика вмовкла. Настала моторошна тиша.

Хлопці з Допоміжного екіпажу ніяково перезиралися, заціпеніння спадало з них, як пожухла шкіра, і ось деякі вже почали обмінюватись інформацією:

— Що це було?

— Це штучки нашої Софі.

— Музикальний антракт!

Обізвався Уїлфул, обводячи всіх поглядом:

— Тепер ми знаємо, що нікого, крім нас, на "Кентаврі" нема.

— То все її химери!

— Байки...

— Розкопки дадуть нам відповідь!

— Розкопки!

Уїлфул поклав руки на коробочку дистанційного керування, прикріплену до пояса, і натиснув кнопку. Роботи, що були незграбно застигли в тунелі, наче прокинулись зі сну. Блиснули цівки лазерів, засичав метал, і знову зазмієвся зеленкуватий дим.

VII

Нарада Головного екіпажу розпочалася у великій рубці Керманича.

Бліді обличчя, синці під очима, особливо в жінок. Після камер анабіозу зореплавці були ослаблені, кволі, вкрай знесилені, але ситуація на "Кентаврі" вимагала негайного втручання.

Сиділи похмурі, невеселі. Ні жарту, ні посмішки, настрій пригнічений. Ще там, в камерах анабіозу, коли під музику Пробудження поволі верталася свідомість, з трепетною радістю думали: сталось! досягли! А воно, бач, не пройшли й половини відстані. Омріяна планетна система ще залишалась неймовірно далекою.

Знайомилися з Літописом "Кентавра" — електронна пам’ять видавала тремтливі рядки на екран, — але зосередитись було важко, думки розбігалися, й, може, від того кожен відчував, як поболює голова.

Нарешті Керманич попросив Софі вимкнути екран і висловитись самій. Вона ждала цього й була готова дати відповідь на запитання членів Головного екіпажу. Стала біля посірілого екрана і кілька секунд, немов загіпнотизована, дивилась на цих загадкових людей — синів і дочок Землі. Бачила їх уперше, та ще й так близько. У фільмах — то ж тільки тіні, а тут ось — живі!

— Аномалія поведінки Допоміжного екіпажу наростала поволі, отак, як у прямій починається крива...

Софі розповіла, як вона пробувала вплинути на хід подій, виграти час, — адже кожен порух сферичного календаря наближає "Кентавр" до мети. Та коли виникла загроза для Головного екіпажу...

— Ти зробила цілком правильно, ввімкнувши сигнал, — сказав Керманич. — Але як ти змогла не приєд-натися до них?

Зореплавців обвіяло холодом: якби Софі була заодно з Уїлфулом, їм би не сидіти зараз отут, вони б ніко-ли більше не побачили світла зірок...

— Почуття обов’язку, — відповіла Софі, — ось що втримало мене від згубного кроку.

— Почуття обов’язку... — замислено повторив Керманич. Помовчав трохи, а тоді звернувся до біоніків-програмістів: — Чули, товариші? Почуття обов’язку!

Коли Софі розповіла про шахові турніри, Керманич усміхнувся:

— Число варіантів у шахах приблизно дорівнює 10 у 120-му ступені. Усе людство за все своє життя, ні-чим іншим не займаючись, не змогло б перебрати їх. Шахи — невичерпна творчість, саме творчість.

Софі стояла мовчки і думала про свою обмеженість.

Потім промовляли конструктори, астрономи, біоніки, медики, психологи… Йшлося про недосконалість поведінки Уїлфула і його товаришів. Кожен із фахівців намагався виявити конкретні причини, прорахунки про-грами тощо. Це підкріплювалося складними розрахунками.

Уважно вислухавши всіх, Керманич сказав:

— Причина, товариші, лежить значно глибше… Це явище треба розглядати у філософському плані. Не-має і не може бути застиглої форми матерії. Це — рух, процес, і в ході його кількісні параметри неминуче при-зводять до якісних змін. Для нас важливо з найбільшою імовірністю передбачити поріг, межу, коли настають ці якісні зміни…

Софі нічого не розуміла, хоч пам’ять її фіксувала кожне слово.

Дискусія пішла по іншому руслу. Нарешті було вирішено: Допоміжний екіпаж має пройти через Лабора-торію № 1.

Софі знала, що така Лабораторія на "Кентаврі" є, але праця в ній не входила в обов’язки Допоміжного екіпажу, і навіть вона сама ніколи не заглядала в те герметично закрите приміщення. Може, це з її боку недо-гляд?

— Цю Лабораторію, Софі, можна спрощено назвати біохімічною. Кожен з Допоміжного екіпажу, прийн-явши там комплекс процедур, вийде інтелектуально оновленим, інакшим.

— А пам’ять?

— Пам’ять буде стерта. Натомість закарбується нове фахове знання.

— То це будуть зовсім інші істоти? Без тих індивідуальних особливостей…

— Звичайно. Але вам, Софі, це не загрожує, ваш інтелект не потребує корекції. Ви настільки олюдни-лись, що…

— Мені їх жаль, і Уїлфула, і всіх…

— Іншої альтернативи нема. — У голосі Керманича почулися суворі нотки. — Інакше ми не досягнемо мети. Зрозумійте це, Софі, і сприйміть як необхідність. Тільки за цієї умови ви впораєтесь із своїми обов’язками.

— Я?

— Так. Ми — знову в анабіоз, а ви лишаєтесь на своєму посту. Вас ознайомлять з усіма програмами Лабораторії № 1, і, на випадок нових аномалій, упораєтесь самі. Зрозуміло?

Софі в замішанні опустила очі.

— І ви довіряєтесь мені? Керманич поглянув на неї пильніше:

— А чому б не довіритись? Ви заслужили цілковите довір’я.

Софі помовчала, потім тихо сказала:

— Мені їх шкода… В цьому немає ніякої логіки, але… Пропустіть і мене через Лабораторію. Бо те по-чуття… Я піду з Уїлфулом…

Керманич зітхнув. Ніяк не вдається створити ідеальних біороботів. Гадав, що Софі стане взірцем, а виходить — і в неї аномалія.

— Ну, що ж… Тоді з вас і почнемо. — Він торкнувся кнопки, і в стіні зачорнів отвір. — Ідіть, Софі!

Старша операторка ледь помітно здригнулась і покрокувала до тієї пащі.

— Прощай, Софі… — прошепотів Керманич.